

Nr 169.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till bidrag till resor för patienter vid vissa anstalter för radiumbehandling; given Stockholms slott den 28 februari 1930.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Sven Lübeck.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 28 februari 1930.

Närvarande:

Statsministern LINDMAN, ministern för utrikes ärendena TRYGGER, statsråden LÜBECK, BESKOW, BORELL, VON STEYERN, MALMBERG, LINDSKOG, BISSMARK, JOHANSSON, DAHL.

Departementschefen, statsrådet Lübeck anför:

I riksstaten hava sedan åtskilliga år tillbaka anslagits medel till bidrag till resor för vissa patienter vid radiumhemmet i Stockholm. Anslaget hade till en början karaktären av extra förslagsanslag men har från och med budgetåret 1927/1928 uppförts såsom ordinarie förslagsanslag.

Närmare bestämmelser angående villkor för åtnjutande av ifrågavarande bidrag hava meddelats genom kungörelse den 25 september 1920 (nr 634). Enligt kungörelsen med däri genom kungörelse den 11 april 1924 (nr 159) gjord ändring kan statsbidrag utgå till i landsorten bosatt medellös för resa från hemorten till Stockholm för undersökning eller behandling vid radium-

Bihang till riksdagens protokoll 1930. 1 saml. 136 häft. (Nr 169.) 501 30 1

hemmet i Stockholm ävensom, efter det sådan undersökning eller behandling försiggått, för resan från Stockholm åter till hemorten. Enligt kungörelsens ursprungliga lydelse kunde statsbidrag även utgå till mindre bemedlade personer. Avgörande för rätten till bidrag är att behov förelegat av sådan undersökning eller behandling, som radiumhemmet är avsett att lämna. I överensstämmelse med riksdagens beslut har vidare genom kungörelse den 7 maj 1926 (nr 174) för tiden efter den 1 juli 1926 vidtagits den utvidgning i rätten till resebidrag, att sådant bidrag, som tidigare endast kunnat utgå för resa å järnväg eller med ångfartyg, skall kunna utgå jämväl för resa i automobil i regelbunden trafik, som av statens järnvägar eller postverket anordnats i anslutning till järnvägs- eller ångbåtslinje, samt att bidrag må omfatta jämväl avgift för tredje klassens sovvagnsbiljett. Efter medgivande av 1927 års riksdag har slutligen vidtagits sådan ändring i grunderna för resebidrag, att patient, som är boende på mer än 20 kilometers avstånd från järnvägs- eller ångbåtsstation eller från av statens järnvägar eller postverket anordnad automobiltrafiklinje, kan erhålla resebidrag med 10 öre per kilometer för den del av vägen till kommunikationsmedlet i fråga, som överstiger 20 kilometer. Kungörelse om sistnämnda ändring har utfärdats den 6 maj 1927 (nr 146).

Med hänsyn såväl till belastningssiffran å anslaget beträffande budgetåret 1926/1927 som till den år 1927 vidtagna ändringen i grunderna för anslagets användning höjdes anslaget från och med budgetåret 1928/1929 från 30,000 till 45,000 kronor. Med ledning av tillgängliga belastningssiffror verkställdes åter höjning av anslaget från och med budgetåret 1929/1930, nämligen till 60,000 kronor.

Riksräkenskapsverkets budgetredovisning för perioden 1928/1929 utvisar en nettobelastning å anslaget för denna tid av 69,442 kronor.

Uti en inom *medicinalstyrelsen* upprättad, den 23 september 1929 dagtecknad promemoria har, under hänvisning till att utgifterna under anslaget från perioden 1927/1928 till perioden 1928/1929 ökats med 15,700 kronor, framhållits, att någon nedsättning av anslaget icke syntes kunna vidtagas, utan att detsamma borde bibehållas vid nuvarande belopp.

Efter framhållande i huvudsak av här antydda förhållanden anförde jag i 1930 års statsverksproposition (femte huvudtiteln, punkt 65), att då några omständigheter icke syntes föreligga, som häntydde på att de årliga utgifterna från förevarande anslag under den närmaste tiden komme att sjunka, en höjning av anslaget syntes böra ske i nära anslutning till den senast kända belastningssiffran, 69,442 kronor. Jag förordade därför, att anslaget från och med nästa budgetår uppfördes med 70,000 kronor.

I anslutning till av mig gjord hemställan föreslog också Kungl. Maj:t under förevarande punkt riksdagen att höja det ordinarie förslagsanslaget till bidrag till resor för vissa patienter vid radiumhemmet i Stockholm med 10,000 kronor till 70,000 kronor.

Efter statsverkspropositionens avlåtande har emellertid fråga uppkommit om att statsbidrag till resor skulle få utgå även för patienter vid viss annan anstalt för radiumbehandling.

Innan jag ingår på denna fråga, ber jag att få erinra om att en för ändamålet tillsatt kommitté den 23 maj 1929 framlade betänkande och förslag rörande användningen av Konung Gustaf V:s jubileumsfond, vilken fond är avsedd att användas till bekämpande av kräftsjukdomarna i vårt land och till befrämjande av det vetenskapliga studiet av dessa sjukdomar. Enligt detta förslag böra med jubileumsfondens stöd inrättas tre centralanstalter för radioterapi vid kräfta, var och en omfattande en röntgendiagnostisk och en radioterapeutisk avdelning. De sjukvårdsinrättningar, som i första hand böra utvecklas till dylika centralanstalter, äro enligt förslaget radiumhemmet i Stockholm, den radioterapeutiska avdelningen vid lasarettet i Lund ävensom en motsvarande avdelning vid Allmänna och Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg. Berörda avdelning vid lasarettet i Lund, vilken för närvarande förfogar över 18 platser, skulle enligt förslaget efter utbyggnaden till centralanstalt komma att omfatta sammanlagt omkring 50 vårdplatser. Kommittén beräknar, att nybyggnaderna för centralanstalten i Lund skulle kunna vara färdiga att tagas i bruk år 1932.

Jag återgår härefter till den förut berörda frågan om statsbidrag till resor för patienter vid radioterapeutiska avdelningen av länslasarettet i Lund.

I skrivelse den 3 februari 1930 har *direktionen för Lunds lasarett* anfört i huvudsak följande.

Mellan delegerade för Konung Gustaf V:s jubileumsfonds styrelse och representanter för Malmöhus läns landsting hade förhandlingar förts beträffande dels uppförandet av en centralanstalt för radioterapi vid Lunds lasarett dels ock radiumbidrag till lasarettet. Vid förhandlingarna hade full enighet mellan parterna uppnåtts bland annat därom att jubileumsfondens styrelse skulle ställa en kvantitet av $1\frac{1}{2}$ gram radium till lasarettens direktions förfogande. Därigenom skulle den nuvarande radioterapeutiska avdelningen vid Lunds lasarett i viss mån komma att erhålla karaktär av i det föregående omförmäld centralanstalt. Samtidigt framträdde här, på samma sätt som redan vore fallet beträffande radiumhemmet i Stockholm, behovet att på särskilt sätt understödja medellösa personer för deras resor till och från centralanstalten.

På grund av det anförda har *direktionen* anhållit, att Kungl. Maj:t måtte om möjligt redan för innevarande års riksdag framlägga proposition om rätt för medellösa patienter till statsbidrag för resor till och från den radioterapeutiska avdelningen vid Lunds lasarett i samma utsträckning, som för närvarande enligt omförmälda kungörelse den 25 september 1920 (nr 634) gällde beträffande statsbidrag för resor till och från radiumhemmet i Stockholm.

I anledning härav har *medicinalstyrelsen* den 6 februari 1930 avgivit infortrat utlåtande, däri styrelsen uttalat sig på i huvudsak följande sätt.

Då den behandling, som komme att lämnas å den radioterapeutiska avdelningen vid lasarettet i Lund, erhöile avseende å enahanda sjukmaterial och bleve meddelad enligt samma riktlinjer, som gällde i fråga om det s. k. radiumhemmet i Stockholm, ansåge styrelsen, att den rätt till statsbidrag, som vore medgiven genom kungörelsen den 25 september 1920 (nr 634), borde utsträckas till att avse jämväl resor, som av utanför Lund bosatta personer företoges till och från berörda avdelning. Därest den genom kungörelsen den 11 april 1924 (nr 159)

föreskrivna inskränkningen i tillämpningen av förstnämnda kungörelse ansåges böra fortfarande äga bestånd, syntes även statsbidrag, varom nu är fråga, böra gälla endast resor, som företoges av medellösa.

Ifrågavarande avdelning syntes komma att inrymma såväl vårdplatser, vilka skulle helt bekostas av jubileumsfonden och vilka skulle disponeras av ett större område, tilltänkt att omfatta Skåne och Blekinge samt Kalmar, Kronobergs och södra delen av Hallands län, som ock vårdplatser, som skulle bekostas av Malmöhus län och disponeras uteslutande av detta. Tillfälle torde komma att beredas även andra landsting att få del i anläggningen på samma sätt som Malmöhus läns landsting, nämligen genom att erlagga anläggningskostnaderna för vissa sängar, som skulle få beläggas uteslutande av sjuka från länet ifråga. Ett beviljande av det resebidrag, varom nu vore fråga, skulle, om den skisserade organisationsplanen bleve genomförd, därför innebära, att bidrag komme att utgå till sjuka för resa till anstalt, som delvis ägdes av vederbörande landsting. Något dylikt hade ditills icke förekommit. Man skulle därför kunna ifrågasätta en begränsning av rätten till statsbidrag till de patienter, som erhöle vård på av jubileumsfonden bekostade sjukplatser, i vilket fall statsbidrag icke skulle utgå till patienter, som vårdades å de landstingen tillhöriga sjukplatserna. En dylik begränsning skulle emellertid leda till synnerligen egendomliga konsekvenser och skulle dessutom bliva svår att upprätthålla. Vid sådant förhållande och då ifrågavarande anstalt vore avsedd att bliva en central vårdanstalt för det sydliga Sverige med samma sjukvårdsuppgifter som radiumhemmet i Stockholm, tillstyrkte styrelsen framställning till riksdagen utan begränsning av nyss antydd innebörd. För den tid, under vilken den radiologiska behandlingen komme att meddelas på den nuvarande radioterapeutiska avdelningen, syntes dock för statsbidraget böra uppställas det villkoret, att de sjukas vårdbehov och icke deras hemortsrätt bleve avgörande för den ordning, i vilken de intoges å vårdavdelningen.

Av en av överläkaren vid radioterapeutiska avdelningen å nämnda lasarett den 11 februari 1930 till socialdepartementet översänd promemoria framgår, att kostnaderna för resor till och från Lund för medellösa patienter, som under år 1929 vårdats å avdelningen, ansetts kunna approximativt uppskattas till 10,000 kronor.

Till följd av remiss har härefter *statskontoret* i ärendet avgivit utlåtande den 20 februari 1930 och därvid anfört följande.

Statskontoret hade icke något att erinra mot bifall till förevarande framställning på sätt medicinalstyrelsen tillstyrkt densamma.

Enligt vad som framginge av handlingarna i ärendet, skulle statsbidraget till ifrågavarande resor kunna beräknas till omkring 10,000 kronor för år. Då enligt förslaget statsbidrag i förevarande fall skulle utgå efter samma grunder, som gällde i fråga om statsbidrag till resor för vissa patienter vid radiumhemmet i Stockholm, syntes något särskilt anslag för bestridande av nu ifrågavarande kostnader icke böra uppföras i riksstaten, utan torde desamma jämte kostnaderna för dylika resor vid radiumhemmet i Stockholm böra utgå från ett gemensamt ordinarie anslag i riksstaten av förslagsanslags natur.

Med hänsyn till att Kungl. Maj:t i innevarande års statsverksproposition föreslagit en höjning av anslaget till resor för vissa patienter vid radiumhemmet i Stockholm, nu 60,000 kronor, med 10,000 kronor till 70,000 kronor, syntes det gemensamma anslaget till bidrag till resor för vissa patienter vid radiumhemmet i Stockholm samt radioterapeutiska avdelningen vid Lunds lasarett för budgetåret 1930/1931 böra upptagas med (70,000 + 10,000) 80,000 kronor.

I likhet med medicinalstyrelsen och statskontoret anser jag förevarande framställning vara förtjänt av bifall. Det är i hög grad önskvärt, att de kräftsjuka sätts i tillfälle att oberoende av avståndet från de blivande fåtaliga centralanstalterna för radiumbehandling bliva delaktiga av den vård, som genom jubileumsfondens bistånd nu kommer att kunna lämnas i väsentligt större utsträckning än tidigare. I enlighet härmed tillstyrker jag, att utom Lund bosatta medellösa personer må för resa från hemorten till Lund för undersökning eller behandling vid radioterapeutiska avdelningen å lasarettet därstädes ävensom, efter det sådan undersökning eller behandling försiggått, för resa från Lund åter till hemorten åtnjuta statsbidrag på villkor och enligt grunder, motsvarande dem, som gälla för statsbidrag enligt förenämnda kungörelse den 25 september 1920 med däri senare företagna ändringar. Därest sedermera den nuvarande radioterapeutiska avdelningen kommer att ersättas med den planerade centralanstalten för radioterapi, bör givetvis motsvarande förmån gälla beträffande resebidrag till patienterna vid nämnda anstalt. Statsbidrag synes böra få utgå, oberoende av huruvida vården lämnats å sjukplats tillhörig jubileumsfonden eller å plats, som äges av visst landsting. Såsom en förutsättning för statsbidrag torde emellertid tills vidare, på sätt medicinalstyrelsen föreslagit, böra uppställas, att den ordning, vari de sjuka intagas å avdelningen, uteslutande bestämmes med hänsyn till vederbörandes vårdbehov och alltså utan hänsyn till hemortsrätten.

De nya bestämmelser, som i enlighet härmed skulle bliva erforderliga och som torde böra träda i tillämpning från och med den 1 juli 1930, synas mig böra sammanföras med bestämmelserna i kungörelsen den 25 september 1920 till en gemensam författning, därvid givetvis bestämmelserna i sistnämnda kungörelse böra lämnas till sitt innehåll orubbade.

Liksom statskontoret anser jag vidare, att från och med nästa budgetår för ifrågavarande två ändamål bör i stället för det nuvarande anslaget till bidrag till resor för vissa patienter vid radiumhemmet i Stockholm i riksstaten uppföras ett nytt anslag, förslagsvis under rubriken *bidrag till resor för patienter vid vissa anstalter för radiumbehandling*. Anslaget synes mig böra erhålla karaktär av ordinarie förslagsanslag. Då kostnaderna för nästa budgetår, utöver i statsverkspropositionen upptagna 70,000 kronor, på grund av de av mig förordade nya bestämmelserna kunna beräknas till 10,000 kronor, lär det nya anslaget från och med budgetåret 1930/1931 böra uppföras med 80,000 kronor. Enligt vad jag av chefen för finansdepartementet inhämtat, kunna erforderliga medel beredas å budgeten till täckande av de merkostnader, som ett bifall till nu förevarande förslag skulle föranleda. Jag vill med avseende härå erinra, att de anslag, som i propositionen nr 107 till årets riksdag för budgetåret 1930/1931 äskats till fögderiförvaltningarna och till vikariatsersättningar vid fögderiförvaltningarna, understiga de för nämnda ändamål i statsverkspropositionen beräknade beloppen med sammanlagt 55,000 kronor.

På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte, med ändring av vad i innevarande års statsverksproposition föreslagits under femte huvudtiteln, punkt 65, föreslå riksdagen att

dels, med uteslutande ur riksstaten av det under femte huvudtiteln, avdelningen sjukvårdsanstalterna, underavdelningen övriga egentliga sjukvårdsanstalter, uppförda ordinarie förslagsanslaget till bidrag till resor för vissa patienter vid radiumhemmet i Stockholm, under samma avdelning och underavdelning med rubriken bidrag till resor för patienter vid vissa anstalter för radiumbehandling uppföra ett ordinarie förslagsanslag

av ..... kronor 80,000;

dels ock godkänna de av mig förordade grunderna för sistnämnda anslags användning.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Conr. Falkenberg.